

Lapin Kansa 26.9.2006

Peruslakivaliokunnan vierailusta Lapissa

Perustuslakivaliokunnan jäsen, kansanedustaja Simo Rundgren valaisi hiljattain Lapin Kansassa ansiokkaalla tavalla peruslakivaliokunnan Lapin vierailun tiedollista antia. Siitä haluan antaa hänelle tunnustusta. Luulen, että Lapin matkan jälkeen arvovaltaiset päättäjät saivat vihdoinkin oikeata tietoa Lapin alkuperäisväestön muodostuksesta.

Saamelaiskäräjät on vaatinut, että ILO-sopimuksen nojalla Suomen on palautettava saamelaisväestölle oikeus maahan, veteen ja elinkeinoon. Tähän on kuitenkin todettava, että eikö oikeusvaltiossa pitäisi ensin selvittää keneltä tai keiltä valtio on ryöstänyt oikeudet, ennen kuin ne voidaan oikeille omistajille palauttaa.

Kun ulkomailta Suomeen 1800-luvulla muuttaneiden porosaamelaisten siirtolaisten jälkeläisten oikeutta mihinkään elinkeinoon ei ole todistettavasti otettu pois, niin voidaan kysyä voidaanko minkään kansanvälisen sopimuksen perusteella tällaista oikeutta heille palauttaa? Sitä paitsi he ovat jo raja- ja rauhansopimusten menettelytapojen mukaan saaneet korvauksen siinä maassa omaisuudestaan, josta he Suomeen muuttivat. Jos näille siirtolaisten jälkeläisille halutaan palauttaa oikeudet maahan ja vesiin, on ensin yksilöitävä nämä oikeudet.

Näyttäisikin siltä, että ei voida puhua oikeuksien palauttamisesta saamelaisväestölle, varsinkin kun osa oikeuksien saajista tulisi olemaan muita kuin alueen alkuperäisiä asukkaita. Joten perustuslakivaliokunta joutuukin arvioimaan luotettavien selvitysten perusteella missä määrin näiden muuttosaamelaisten oikeudet maahan on jo toteutettu. Heille on tähän mennessä eri lakien perusteella muodostettu runsaasti tiloja. Useissa tapauksissa kysymys oli 1800- ja 1900-lukujen vaiheessa, mutta myös toisen maailmansodan jälkeen eri lakien nojalla perustetuista tiloista. Valtaosa saamelaisväestöstä omistaakin maata.

Kaiken kaikkiaan ILO-sopimuksen ratifiointin lähtökohta ja sisältö ovat ennen muuta oikeushistoriallisia ja oikeushistoriallisten seikkojen soveltaminen tänä päivänä monitahoiseksi kehittyneessä oikeusjärjestyksessä ja yhteiskunnassa vaatii seikkaperäisen valmistelun ja esitysten kaikkien vaikutusten selvittämisen. ILO-sopimus on kuitenkin luonteeltaan sellainen, jonka nojalla ei kuitenkaan voida kaventaa tai murentaa kenenkään osalta omaisuuden suojaa. Niinpä oikea ja kestävä peruste on historiallinen jatkuvuuden tunnustaminen. Voimassa olevan valtiosääntömme mukaan voimassa olevaa oikeutta ja omistusta koskevat riidat ratkaistaan tuomioistuimessa. Edes eduskunta ei voi ratkaista vireillä olevaa omistuskiihtä tavallisella lailla. Näin ollen, jos valtion omistus maihin saamelaisalueella halutaan kiistää, kiista on ratkaistava tuomioistuimessa.

Jouni Kitti

Entinen pitkäaikainen saamelaisparlamentaarikko.